

STORTINGET

Representantforslag 124 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Sheida Sangtarash, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski

Dokument 8:124 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Sheida Sangtarash, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om gratis skolemat til alle

Til Stortinget

Bakgrunn

De fleste elever spiser frokost før de går på skolen, men ikke alle. De fleste har med niste, men ikke alle. Og ikke alle har med sunn mat. Barn fra høyere sosiale lag har oftere med seg matpakke, og matpakka er oftere sunn. Det er store sosiale helseforskjeller i befolkningen, og de begynner å utvikle seg tidlig i livet. Sunne vaner i barneårene forplanter seg videre, og motsatt.

Sosiale helseforskjeller er urettferdig og representerer et tap for både enkeltmennesker, familier og samfunnet. Befolkningens totale helsepotensial utnyttes ikke fullt ut. Feilernæring, overvekt og konsentrasjonsproblemer som følge av dårlige matvaner er økende problemer blant norske barn og unge. Dette vil gi seg utslag i de framtidige helsestatistikkene ved økende antall mennesker med livsstilsrelaterte sykdommer. Usunn mat og mangel på fysisk aktivitet er blant de største truslene mot den framtidige folkehelsen. Det må settes i verk effektive tiltak for å snu denne trenden.

Et skolemåltid er først og fremst et folkehelseiltak, men vil også ha positiv læringseffekt. Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil (HEMIL-senteret) ved Universitetet i Bergen har konkludert med at skolemat gir økt konsentrasjon og yteevne blant elever. Ulike studier har vist at elever som spi-

ser regelmessig og har et balansert kosthold som inneholder frukt og grønnsaker og passe mengder fett, gjør det bedre på skolen og fungerer bedre sosialt.

Et forskningsprosjekt med skolemåltid på fire nordtrønderske skoler konkluderte med at både elever, foreldre og lærere var fornøyde. Elevene får mer energi og blir mindre slitne på slutten av dagen, rapporterte lærerne etter prosjektet. Helsedirektoratet anbefaler på faglig grunnlag at det skal være et tilbud om gratis melk, frukt og grønnsaker i hele skolen.

Mange land tilbyr i dag skolemat. Norges naboland Sverige og Finland har lange tradisjoner og gode erfaringer med å tilby elevene skolemåltider. Formålet med skolemåltidet i disse landene har vært å gi elever den anbefalte ernæring og energi, men også å hjelpe elevene med å opprettholde konsentrasjonen for læring mens de er på skolen.

Skolemåltidet har i tillegg en sosial dimensjon, fordi det legges til rette for samling rundt felles måltider, som videre gir grunnlag for felles opplevelser ved å knytte læringsarbeidet i skolen til maten som serveres. Samlingen om skolemåltidet gir muligheter for å styrke samholdet mellom elevene og derigjennom skape et bedre skolemiljø, noe som også vil styrke læringsmiljøet. Skolemåltidet kan være et element i arbeidet for å øke trivselen og forebygge mobbing.

Skoledagen for ulike alderstrinn er blitt utvidet med flere timer de siste tiårene. Skoledagen er blitt omorganisert, og de ytre rammene for dagen er mange steder utvidet. For å få plass til ulike læringsaktiviteter og for å gi bedre rom for tilpasset opplæring er det etter forslagsstillernes syn behov for å utvide rammene for skoledagen ytterligere. I tråd med at skoledagen utvides, er det viktig at elevene får tilstrekkelig tid hver dag til en matpause.

Skolen er en naturlig arena for folkehelsearbeid rettet mot barn og unge. Det betyr ikke at skolen fratar foreldrene ansvar og myndighet knyttet til oppdragelse av egne barn. Det er en viktig forutsetning at skolens arbeid med å lære barn og unge gode matvaner må skje i samarbeid med foreldre og foresatte.

En felles skolematordning bør bygge videre på det beste i norske mattradisjoner og sikre alle sunn, god og næringsrik mat, men det må være stort rom for lokal utforming og tilrettelegging av måltidene. Vurderinger av hvorvidt det skal serveres varm eller kald mat, til hvilken tid på dagen og av hvem og hvor måltidene skal lages, må være opp til den enkelte kommune og skolene selv å avgjøre. To forhold må likevel legges til grunn: Måltidet

må være gratis for alle, og ordningen må ikke medføre vesentlig merarbeid for lærerne.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen i løpet av høsten 2019 legge fram en plan med sikte på en gradvis innføring av et gratis skolemåltid i grunnskolen. Ordningen med skolemat skal finansieres over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett som en del av folkehelsearbeidet.

10. april 2019

Mona Fagerås

Sheida Sangtarash

Freddy André Øvstegård

Kari Elisabeth Kaski